

NAJAAR 2019

Studium Generale

Zet aan tot denken.

PODIUM VOOR KENNIS & REFLECTIE

Universiteit Utrecht

Welkom bij Studium Generale

Studium Generale stelt prikkelende vragen en zet aan tot denken. We zijn er voor academische verbreding en verdieping, naast je studie of werk. In discussies, lezingen, talkshows en blogs koppelen we wetenschap aan actuele maatschappelijke ontwikkelingen. We gaan voorbij de grenzen van disciplines en de waan van de dag. Bij ons ontmoeten wetenschappers, studenten en andere nieuwsgierige mensen elkaar, op zoek naar nieuwe vragen, antwoorden en perspectieven.

Leren op niveau dus en nadenken omdat het leuk is! Voor wie niet houdt van zwart-wit-denken.

Iedereen is welkom en toegang is gratis.

POSTADRES

Studium Generale
Lange Nieuwstraat 106
3512 PN Utrecht

CONTACT

www.sg.uu.nl
info@sg.uu.nl
030-253 2436

LOCATIES

Academiegebouw
Domplein 29
3512 JE Utrecht

Hofman Café
Janskerkhof 17a
3512 BM Utrecht

Anatomiegebouw
Bekkerstraat 141
3572 SG Utrecht

TivoliVredenburg
Vredenburgkade 11
3511 WC Utrecht

Voorwoord

Verskil maken

Universiteiten leiden studenten op en doen wetenschappelijk onderzoek. Daarmee willen ze maatschappelijke *impact* hebben, en bijdragen aan een betere wereld. *Impact* niet in de letterlijke betekenis van borsing, maar als een synoniem voor invloed.

Ik heb het liever over verschil maken. Als antropologiestudent leerde ik dat betekenis ontstaat als we verschil maken tussen tekens, zoals woorden of gebaren. Verskil maken is dus betekenis geven.

Maar geven is eigenlijk niet het goede woord. Betekenis maken we, in interactie met elkaar en de wereld om ons heen. Dat is wat onze sprekers doen op ons podium. En onze bezoekers ook.

Een universiteit wil van betekenis zijn voor de wereld. Dat vereist in gesprek blijven met die wereld. Dat gesprek voeren we graag bij Studium Generale. Over wat een betere wereld is. Of een mooiere. En over hoe we verschil kunnen maken. Dat mag je van mij dan ook best *impact* noemen, een beetje botsen kan geen kwaad. Misschien zet het je wel op een nieuwe koers.

MAUD RADSTAKE

Directeur Studium Generale

**MAUD
RADSTAKE**

**JESSIE
WAALWIJK**

**LAURA
MOL**

**RICK
BERENDS**

**ERWIN
MAAS**

**GARY
SHEIKKARIEM**

**NIENKE
DE HAAN**

Zintuigen ontleed

Letterlijk en figuurlijk

De geur van een versgebakken appeltaart. Het geluid van regendruppels op het raam. Of de aanblik van een mooie zonsondergang. Dankzij je reuk, smaak, gehoor en zicht, vorm je de wereld om je heen. Een bijzonder proces waarbij trillingen en moleculen worden omgezet in levendige ervaringen. Hoe werkt dat? En wat als er iets misgaat?

Anatoom prof. dr. **Ronald Bleys** (UMC Utrecht) legt zintuigen op de snijtafel en bespreekt met andere wetenschappers hun werking in geuren en kleuren.

SEP – DEC
MA 20.00 – 21.30 UUR

ANATOMIEGEBOUW
ANATOMISCH THEATER & SNIJZAAL

**02
SEP**

Op de snijtafel: de neus en mond

Psycholoog prof. dr. **Monique Smeets** (UU) onderzoekt de invloed die geuren hebben op onze emoties en ons gedrag. Die invloeden zijn niet altijd bewust. Zo kunnen we aan lichaamsgeuren ruiken of anderen angstig zijn of ziek. Met **Bleys** onderzoekt Smeets de wisselwerking tussen ruiken, proeven en emoties.

**28
OKT**

Op de snijtafel: het oog

Ogen zijn de spiegel van de ziel, wordt vaak gezegd. Volgens natuurkundige dr. **Ignace Hooge** (UU) zit daar een kern van waarheid in. Hoe we kijken zegt iets over wie we zijn. **Bleys** en Hooge vertellen over de werking van ons zicht en visuele verleidingen.

**30
SEP**

Op de snijtafel: het oor

Iedereen hoort weleens iets dat er niet is. De deurbel terwijl er niemand voor de deur staat of je naam terwijl je niet geroepen wordt. Ons brein maakt foutjes, maar hoe erg is dat nu eigenlijk? **Bleys** ontrafelt het gehoor en psychiater prof. dr. **Iris Sommer** (RUG) vertelt waarom hallucineren normaal is.

**02
DEC**

Zintuigen: het complete plaatje

Experimenteel psycholoog prof. dr. **Jean Vroomen** (TiU) legt uit dat onze zintuigen veel intensiever samenwerken dan we vaak denken. Zo gaan we soms beter horen als we goed kijken en beter zien als we ook horen wat we zien. Hoe beïnvloeden reuk, smaak, gehoor en zicht elkaar?

Na de val van de Muur

De erfenis van 1989

Het is inmiddels 30 jaar geleden dat de Berlijnse Muur viel. Een iconische gebeurtenis die gepaard ging met groot optimisme. Het vooruitzicht: een wereld zonder grenzen, liberaal en welvarend. Toch liep het anders. Het vrijemarktdenken leidde tot grote ongelijkheid, en democratische waarden staan overal onder druk. Wat is er van de hooggespannen verwachtingen van na de Koude Oorlog terechtgekomen?

🕒 **SEP – NOV**
DI 20.00 – 21.30 UUR

📍 **ACADEMIEGEBOUW**
AULA

🔗 **UTRECHT YOUNG ACADEMY &
SIB-UTRECHT**

**03
SEP**

Waarom we grensmuren blijven bouwen

Van Trumps muur tussen de VS en Mexico tot 'Fort Europa'. Sinds het einde van de Koude Oorlog nam het aantal grensbarrières alleen maar toe. Waarom bouwen we ze? En wat zijn de gevolgen? Politiek geograaf prof. dr. **Henk van Houtum** (Nijmegen Centre for Border Research, RU) over de harde realiteit van grenzen.

**15
OKT**

De democratie onder vuur

Na 1989 zou de liberale democratie Europa veroveren. Maar nu zien we overal populistische leiders opkomen die weinig waarde hechten aan gelijkheid, onafhankelijke rechtspraak en persvrijheid. Wat ging er mis? Journalist **Eelco Bosch van Rosenthal** interviewt o.a. politicoloog prof. dr. **Sarah de Lange** (UvA) en historicus **Pepijn Corduwener** (UU).

EN

**24
SEP**

Wie is er bang voor het neoliberalisme?

Privatisering, deregulering en de afbraak van de verzorgingsstaat. Het neoliberale tijdperk dat in de jaren 90 aanbrak in Europa kent veel verliezers. Volgens socioloog dr. **Stephanie L. Mudge** (UC Davis) lieten linkse politieke partijen hun achterban in de steek. Is er een weg terug?

EN

**12
NOV**

De strijd om de Noordpool

Het ijs van de Noordpool smelt in rap tempo. Dat betekent dat enorme olie- en gasvoorraden ineens binnen handbereik komen. Rusland, Canada, en sinds kort ook China ruiken economische kansen. Politiek geograaf prof. dr. **Klaus Dodds** (Royal Holloway, Londen) over een mogelijk nieuwe clash tussen Oost en West.

Moderne zonden

Voor wie niet wil deugen

Elke tijd kent zijn eigen zonden. Tegenwoordig vinden we niks zo irritant als iemand die uitstelt of onbereikbaar is. Wie bij de pakken neerzit hoeft op weinig begrip te rekenen want je bent verantwoordelijk voor je eigen geluk. En je vervelen hoeft niet meer, want elk moment kun je vullen met online contact of de laatste Netflix-trend. Wat zijn de gevolgen van de druk die we onszelf zo opleggen?

Met wetenschappers onderzoeken we de zonden van deze tijd. Durf jij de jouwe op te biechten? En hoe ga je om met het zondige gedrag van anderen?

SEP – OKT
WO 20.00 – 21.30 UUR

ACADEMIEGEBOUW
AULA

04
SEP

Uitstelgedrag

Filosoof dr. **Joel Anderson** (UU)

11
SEP

Verveling

Experimenteel psycholoog prof. dr. **Stefan van der Stigchel** (UU)

18
SEP

Onbereikbaar zijn

Arbeids- en organisatiepsycholoog prof. dr. **Toon Taris** (UU)

25
SEP

Liegen

Rechtspsycholoog dr. **Sophie van der Zee** (EUR)

02
OKT

Verspillen

Consumptiesocioloog dr. **Hans Dagevos** (WUR)

09
OKT

Ongelukkig zijn

Literatuurwetenschapper dr. **Esther Op de Beek** (LEI)

16
OKT

Hoe bepalen we wat zondig is?

Sociaal- en organisatiepsycholoog dr. **Félice van Nunspeet** (UU)

Cover to cover

Books that shaped
our thinking

Some books turn the world upside down. These are works that are often brought up, but also often wrongly interpreted. Books you have probably heard of, but either never read or read long ago. That is why we ask academics to discuss three timeless hits in this series. What is the most important message? What explains the impact? And which insights still persist?

SEP – NOV
TUE 20.00 – 21.30 HRS

ACADEMY BUILDING
AULA

UTRECHT YOUNG ACADEMY

SEP
10

Richard Dawkins' *The Selfish Gene*

The struggle for survival is not a battle between members of a species, but one between genes. Neurobiologist Dr **Divya Raj** (UU) shows how Dawkins' new and popularised take on the theory of evolution impacted the scientific community and the wider audience. How does his work hold up today?

OCT
22

Edward Said's *Orientalism*

Why is the Arab-Islamic world often seen as backwards by 'civilised' Europeans and Americans? According to Said it's the long historical stretch of western dominance over the East. Scholar of Islamic Studies Dr **Joas Wagemakers** (UU) illustrates how *Orientalism* caused a fierce polemic that continues to this day.

NOV
26

Benedict Anderson's *Imagined Communities*

What makes people live and die for nations, as well as hate and kill in their name? Social scientist Dr **Fenella Fleischmann** (UU) explains the power of the imagined community. It helps to understand the origin and spread of nationalism, group behaviour and the challenges of the multicultural society.

Studium Generale

Najaar 2019

SEPTEMBER

Pagina

02 SEP MA 20.00	Op de snijtafel: de neus en mond Prof. dr. Monique Smeets & prof. dr. Ronald Bleys	Anatomiegebouw	4
03 SEP DI 20.00	Waarom we grensmuren blijven bouwen Prof. dr. Henk van Houtum	Academiegebouw	6
04 SEP WO 20.00	Uitstelgedrag Dr. Joel Anderson	Academiegebouw	8
10 SEP DI 20.00	Richard Dawkins' The Selfish Gene Dr. Divya Raj	Academiegebouw	EN 10
11 SEP WO 20.00	Verveling Prof. dr. Stefan van der Stigchel	Academiegebouw	8
16 SEP MA 20.30	Man/vrouw/anders? Met o.a. prof. dr. Judi Mesman	TivoliVredenburg	14
18 SEP WO 20.00	Onbereikbaar zijn Prof. dr. Toon Taris	Academiegebouw	8
23 SEP MA 20.00	Is het einde van de mens in zicht? Prof. dr. René ten Bos	TivoliVredenburg	16
24 SEP DI 20.00	Wie is er bang voor het neoliberalisme? Dr. Stephanie L. Mudge	Academiegebouw	EN 6
25 SEP WO 20.00	Liegen Dr. Sophie van der Zee	Academiegebouw	8
30 SEP MA 20.00	Op de snijtafel: het oor Prof. dr. Iris Sommer & prof. dr. Ronald Bleys	Anatomiegebouw	4

OKTOBER

02 OKT WO 20.00	Verspillen Dr. Hans Dagevos	Academiegebouw	8
04 OKT VR 19.30	Betweter Festival www.betweterfestival.nl	TivoliVredenburg	18
09 OKT WO 20.00	Ongelukkig zijn Dr. Esther Op de Beek	Academiegebouw	8
14 OKT MA 20.00	Wie grijpt de macht in noodsituaties? Prof. dr. Thea Hilhorst	TivoliVredenburg	16
15 OKT DI 20.00	De democratie onder vuur Met o.a. prof. dr. Sarah de Lange	Academiegebouw	6
16 OKT WO 20.00	Hoe bepalen we wat zondig is? Dr. Félíce van Nunspeet	Academiegebouw	8
21 OKT MA 20.30	Wat is de natuur ons waard? Met o.a. prof. dr. Merel Soons	TivoliVredenburg	14
22 OKT DI 20.00	Edward Said's Orientalism Dr. Joas Wagemakers	Academiegebouw	EN 10
28 OKT MA 20.00	Op de snijtafel: het oog Dr. Ignace Hooge & prof. dr. Ronald Bleys	Anatomiegebouw	4

NOVEMBER

04 NOV MA 20.00	Rouw en veerkracht Dr. Annemarie Samuels & prof. dr. Paul Boelen	TivoliVredenburg	16
05 NOV DI 20.15	Is technologie onze beste vriend? Dr. Esther Keymolen	Hofman Café	20
12 NOV DI 20.00	De strijd om de Noordpool Prof. dr. Klaus Dodds	Academiegebouw	EN 6
18 NOV MA 20.30	Wie bepaalt wat je eet? Met o.a. dr. Maartje Poelman	TivoliVredenburg	14
25 NOV MA 20.00	Bouwen op puinhopen Arna Mačkić	TivoliVredenburg	16
26 NOV DI 20.00	Benedict Anderson's Imagined Communities Dr. Fenella Fleischmann	Academiegebouw	EN 10

DECEMBER

02 DEC MA 20.00	Zintuigen: het complete plaatje Prof. dr. Jean Vroomen	Anatomiegebouw	4
03 DEC DI 20.15	Hoe (goed) ken jij jezelf? Naomi Kloosterboer, MA	Hofman Café	20

Science Café Utrecht

Talkshow met échte experts

Praat mee in het Science Café over genderhokjes, natuurbescherming en ons eetgedrag. Schuif aan en laat je verrassen bij het slimste café van Utrecht!

🕒 **SEP – NOV**
MA 20.30 – 22.00 UUR

📍 **TIVOLIVREDENBURG**
RABO OPEN STAGE

**16
SEP**

Man/vrouw/anders?

Het scherpe onderscheid tussen 'mannelijk' en 'vrouwelijk' ligt steeds meer onder vuur. In hoeverre worden genderhokjes van buitenaf opgelegd? Met opvoedingswetenschapper prof. dr. **Judi Mesman** (LEI), sociaal wetenschapper **Melissa Vink**, MSc (UU) en historicus en schrijver **Alex Bakker**. I.s.m. Stichting PANN.

**21
OKT**

Wat is de natuur ons waard?

De biodiversiteit gaat in rap tempo achteruit. Hoe serieus zijn we over het behoud van de natuur? Wat houdt ons tegen effectieve maatregelen te treffen? Met bioloog prof. dr. **Merel Soons** (UU), ecooloog en filosoof prof. dr. **Matthijs Schouten** (WUR/Staatsbosbeheer) en milieukundige prof. dr. **Ingrid Visseren-Hamakers** (RU).

**18
NOV**

Wie bepaalt wat je eet?

In aanloop naar dit Science Café dagen we je uit om je eetgedrag te onderzoeken. Hoe hebben je dagelijkse omgeving en ingesloten gewoontes daar invloed op? Met gezondheidswetenschapper dr. **Maartje Poelman** (UU), hersenonderzoeker dr. **Floor van Meer** (LEI) en cultuurhistoricus **Jon Verriet**, MA (RU).

Check sg.uu.nl/challenge

Wat een ramp

Over veerkracht, leven en overleven

Vernietigende tsunami's, uitstervende diersoorten of het abrupt verlies van een dierbare. Een catastrofe betekent verdriet, chaos en onzekerheid. Maar het kan ook een wending zijn in een verhaal, afhankelijk van je perspectief. Zo biedt verwoesting ook kansen voor wederopbouw. In deze serie verkennen we de betekenis en impact van catastrofes.

🕒 **SEP – NOV**
MA 20.00 – 21.30 UUR

📍 **TIVOLIVREDENBURG**
CLOUD NINE

🔗 **URBAN FUTURE STUDIOS**

23
SEP

Is het einde van de mens in zicht?

Met klimaatverandering dreigt niet alleen het uitsterven van dieren en planten, ook dat van de mens. Toch blijft paniek uit. Filosoof prof. dr. **René ten Bos** (RU) vraagt zich af: erkennen we onze kwetsbaarheid voldoende? Of sluiten we moedwillig onze ogen voor deze dreigende catastrofe?

14
OKT

Wie grijpt de macht in noodsituaties?

Elke oorlog of ramp betekent een kans voor bedrijven, overheden en hulporganisaties. Zo waren in Irak de eerste wederopbouwcontracten al gesloten voordat er een schot gelost was. Hoe voorkom je dat de burger de dupe wordt? Hoogleraar humanitaire hulp prof. dr. **Thea Hilhorst** (EUR) over noodhulp, macht en conflict.

04
NOV

Rouw en veerkracht

De tsunami uit 2004 eiste in Indonesië bijna 170.000 levens. Een tragedie van ongekende proporties. Antropoloog dr. **Annemarie Samuels** (LEI) en psycholoog prof. dr. **Paul Boelen** (UU) spreken over cultuur, rouw en veerkracht. Hoe pak je de draad van alledag weer op als je alles kwijt bent?

25
NOV

Bouwen op puinhopen

Als de plek waar je leeft verwoest is door oorlog of een aardbeving, heeft dat enorme impact. De wereld zoals je die kende is verdwenen. Maar wanneer het stof is neergedaald moet je weer vooruit. Hoe herbouw je een stad zonder de geschiedenis te ontkennen? Met architect **Arna Mačkić** (Studio LA).

BETWETER FESTIVAL

Dit jaar is er op het Betweter Festival aandacht voor verandering. Welke hardnekkige ideeën en gewoontes moeten we achter ons laten? Hoe komt het eigenlijk dat we zo graag vasthouden aan het bekende? We geven het woord aan tegendraadse

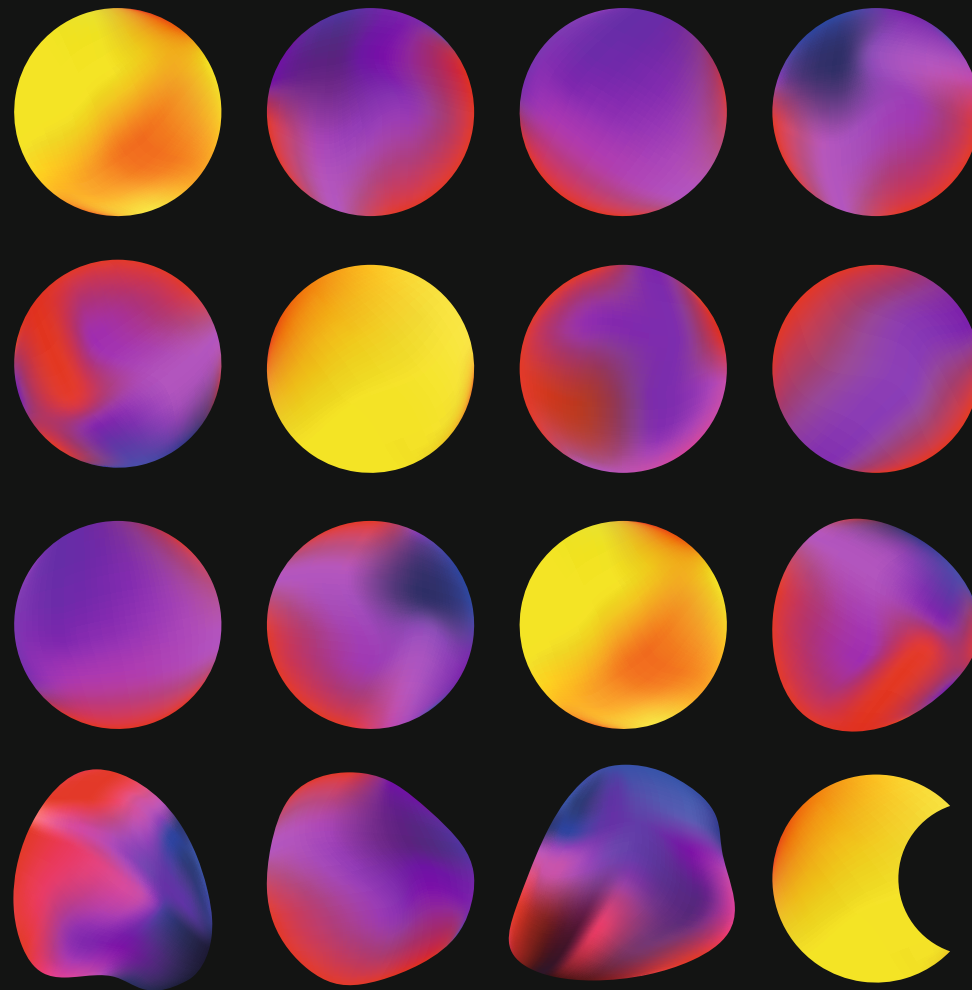
denkers, schrijvers en kunstenaars. Over seksuele gelijkheid en de kracht van utopieën. Maar ook over vooroordelen en hokjesdenken. Out of the box en geestverruimend. Zodat jij de toekomst met frisse zin tegemoet kan treden.

VR 4 OKTOBER

19.30 - 02.00 UUR

TIVOLIVREDENBURG

€12,50

MET O.A.

PROF. ELLEN LAAN

TIM HOFMAN

SABRINA STARKE

DR. DAN HASSLER-FOREST

KIKI SCHIPPERS

TICKETS & PROGRAMMA
WWW.BETWETERFESTIVAL.NL

Filosofisch Café

Scherpt je geest

Filosofie is een manier van kijken naar de wereld. Hoor meer over de aannames en argumenten die onze blik bepalen, bevraag wat vanzelfsprekend lijkt en leer denken als een filosoof.

NOV – DEC
DI 20.15 – 22.00 UUR

HOFMAN
CAFÉ

FILOSOFIE UU & FUF

**05
NOV**

Is technologie onze beste vriend?

We weten dat Facebook onze privacy schendt en dat apps vragen om schimmige autorisaties op je telefoon. Waarom blijven de meeste mensen ze toch gebruiken? Filosoof dr. **Esther Keymolen** (TiU) onderzoekt hoe vertrouwen in technologie ontstaat. Werkt dat anders dan vertrouwen in mensen?

**03
DEC**

Hoe (goed) ken jij jezelf?

Waarom denk je wat je denkt en voel je wat je voelt? Een neurowetenschapper zou zeggen: doe een hersenscan. Volgens filosoof **Naomi Kloosterboer**, MA (UU) doen we onszelf hiermee tekort. Onze gevoelens en ideeën zijn meer dan het gevolg van een neurologisch proces. Hoe moeten we emoties en gedachten dan wél begrijpen?

Mis niets!

Altijd on demand

Soms zit de zaal vol en moeten we mensen teleurstellen die er niet meer bij kunnen. Gelukkig biedt Studium Generale de meeste lezingen aan als stream of opname via sg.uu.nl of op YouTube. En nu ook als podcast via Spotify, iTunes of onze website.

Blijf op de hoogte van de laatste updates door je in te schrijven voor onze nieuwsbrief. Of volg ons op Facebook, Twitter of Instagram, waar we je artikelen, documentaires en meer verdieping aanraden.

- facebook.com/studiumgenerale.uu
- instagram.com/studiumgenerale.uu
- twitter.com/SG_UU
- youtube.com/studiumgeneraleuu

Colofon

Publicatiedatum
1 augustus 2019

Vormgeving
Frank-Jan van Lunteren (collageboys.nl)

Drukwerk
Xerox

Fotografie
Cover: complize / photocase.com, p.4: Rightdisc / alamy.com, p.6: karim manjra / unsplash.com, p.8: FemmeCurieuse / photocase.com, p.10: sör alex / photocase.com, p.14: Jan Willem Groen Fotografie, p.16: Gelpi / photocase.com, p.18: Frank-Jan van Lunteren, p.20: jock+scott / photocase.com, p.22: sör alex / photocase.com

×

**LEIDT HET SMELTEN VAN DE
NOORDPOOL TOT EEN NIEUWE CLASH
TUSSEN OOST EN WEST?**

×

**WAT ZIJN DE ZONDEN VAN
DEZE TIJD?**

×

**HOE BEÏNVLOEDEN JE OMGEVING
EN INGESLETEN GEWOONTES
JE EETGEDRAG?**